

Enric Casassas i Simó, adéu a un amic i mestre

(Sabadell, 1920 – Barcelona, 2000)

El propassat 16 de febrer el món cultural i científic perdé el doctor Enric Casassas, gran professor i investigador, a més de personalitat compromesa públicament en nombroses iniciatives culturals i cíviques. Aquests apunts biogràfics només poden ser un esbós incomplet de la personalitat brillant i polifacètica de l'Enric Casassas que jo he conegut i estimat com a estudiant, deixeble i col·laborador seu durant més de vint anys.

Enric Casassas i Simó, fill de dos mestres innovadors i progressistes, forma part de la brillant generació d'antics alumnes de l'Institut-Escola de la Generalitat republicana. Com tants de la seva generació, fou mobilitzat per l'exèrcit, als disset anys, i enviat al front; un cop acabada la guerra, sofrí un nou període de disciplina militar. Justament, el seu interès per la química prové en gran part d'aquest període, quan, hospitalitzat, caigué a les seves mans un llibre de química física, que llegí amb gran interès. A l'Escola Industrial de Terrassa cursà els estudis de tècnic industrial mecànic (1943) i químic (1944), i posteriorment es llicencià en ciències químiques (1949), amb premi extraordinari. Membre actiu, durant els anys quaranta, del Front Universitari de Catalunya, primera organització estudiantil de resistència de la postguerra, el 1949 participà en la primera Antologia poètica universitària.

Professor adjunt (1951-1965) i agregat interí (1965-1966) a la Càtedra de Química Analítica de la Universitat de Barcelona (UB), sota la direcció del doctor Francisco Buscarons, assolí el grau de doctor en 1962. Realitzà una estada (1954-1955) a la Universitat de Minnesota amb el professor I. M. Kolthoff, on tingué l'oportunitat d'establir-se professionalment amb una posició estable. En l'acte de presentació de la Miscel·lània en honor seu justificà la seva decisió de no acceptar l'oferta: «Si has respirat des de petit el sentit de la pertinença a un poble, a la història del qual cadascú se sent deutor d'allò que és, i a l'evolució del qual sents que has de contribuir, no vols fallar-li; els règims són contingents i passen, i el país continua...»

Catedràtic de Química Analítica a la Universitat de La Laguna (1967-1969), a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) (1969-1976) i a la Universitat de Barcelona (1976-1987), fou també catedràtic de Química Analítica i Inorgànica a l'Escola Superior d'Enginyers

Industrials de Barcelona (1969-1978), catedràtic emèrit de la UB i síndic de greuges de la UAB (des del 1996).

Fruit de la seva tasca investigadora són prop de dues-centes publicacions realitzades i trenta tesis doctorals dirigides. Mostrà un interès especial per alguns dels aspectes fonamentals de la química analítica i, gràcies als seus profunds coneixements, destacà en l'aplicació de tècniques espectroscòpiques, electroanalítiques i quimiomètriques per a la caracterització dels equilibris en solució d'un gran nombre de complexos metàl·lics, i en el desenvolupament de nous mètodes de determinació de llurs constants d'equilibri. A més, va ser un renovador, no sols de la pràctica investigadora sinó també de la docència, en aquells anys en què la química analítica espanyola, en general, tenia un paper bastant pobre en el concert internacional.

En Enric Casassas van confluïr un medi familiar molt enriquidor, una educació esmerada i unes condicions innates extraordinàries: un cervell privilegiat, amb una curiositat insaciable i una vastitud de coneixements enorme, que impressionava reconeguts erudits en altres camps. Tenia, a més, un caràcter emprenedor i juvenívol, amb una gran capacitat per a entusiasmar-se per qualsevol activitat nova que empenia, i de transmetre aquest entusiasme; una personalitat tenaç i alhora dúctil, i una enorme capacitat de treball sostinguda en una energia vital que mantingué fins al darrer moment (passats els seus setanta anys, inicià amb entusiasme l'estudi de la llengua russa). Persona de maneres molt senzilles, que contrastaven amb unes idees i construccions mentals molt complexes i extraordinàriament ben articulades, participava apassionadament en les discussions sobre temes molt diversos. Si a tot això afegim el seu «agut sentit de la llengua» (en paraules del doctor Antoni M. Badia i Margarit), la seva sensibilitat poètica i la seva gran capacitat de comunicació, el resultat és una personalitat encisadora i brillant.

El seu esperit inquiet i polifacètic, i la seva lluminosa intel·ligència, l'abocaren a múltiples interessos i activitats, tant culturals com cívics, en els quals assolí unes fites molt destacables. Després de molts anys de col·laborar amb ell, i d'innombrables hores discutint de ciència, d'experiments i de la manera de descriure'ls, encara dubto si considerar Enric Casassas com un científic professional amb unes aptituds i coneixements humanístics aclaparadors, o bé com un humanista que trobà en l'activitat científica una forma d'expressió i de vida.

Com deia recentment el doctor Heribert Barrera a propòsit d'aquest insigne científic, ningú no és irremplaçable en aquest món, però certes combinacions de circumstàncies fan les persones difícilment repetibles. En un dels seus poemes, Enric Casassas escrigué:

*Pel forat de l'ozó baixa l'arcàngel
Amb un lliri a la mà (no sap què dir).*

Aquest lliri tocà Enric Casassas i li transmeté allò misteriós que fa que una persona sigui singular i irrepetible.

MIQUEL ESTEBAN